

Risikoforhold i sykehjem

RISIKOREDUKSJON

Innhold

Innledning, hvorfor dette heftet?	4
Kjenn ditt bygg!	6
Kommunikasjon og samarbeid med de som bruker bygget	6
Brannseksjoner og brannceller	6
Rørgjennomføringer	7
Brann- og røykdører, en spesiell utfordring	8
Rømningsveier	10
Har vi kontroll på byggets hulrom?	12
Slukkeutstyr	13
Brannalarmanlegg og automatiske slukkeanlegg	14
Lading av ulike teknisk utstyr, sykler og biler	16
Avfallshåndtering	18
Brannøvelser	20
Internkontroll	21
Har vi en god sikkerhets (HMS) kultur, eller?	21
Hvilke rutiner, har du som bygningseier, for å avdekke feil og mangler?	21
Dokumentasjon	21

INNHALDET i denne brosjyren gjelder fra 1.07.2023.

Hvorfor dette heftet?

Temaheftet gir råd og informasjon som kan bidra til å redusere risiko knyttet til sykehjem.

KLP Skadeforsikring AS skal være en aktiv og konstruktiv samarbeidspartner for å redusere risikoen for skader. I den sammenheng, har vi gjennomført mange befaringer på ulike kommunale byggverk. Også sykehjem. Vi har observert ulike forhold som kan føre til store konsekvenser ved en brann. Mye har bakgrunn i organisatoriske og menneskelig forhold.

Kunnskap og gode rutiner kunne medført store forbedringer. Koster svært lite, men man må vite hva som skal gjøres.

På et sykehjem vil mange være avhengig av assistanse for å komme seg ut i en krisesituasjon. Hvordan dere takler det ved en brann vil være helt avgjørende for konsekvensen. Dette må dere ha kontroll på.

Vi ønsker å trekke fram noen av de erfaringene vi har gjort oss. Håper dette kan gi tips og inspirasjon til en tryggere hverdag hos deg. Det viktigste er sikring av liv og helse.

Kjenn ditt bygg!

Når et bygg skal bygges, så ligger det mange forutsetninger til grunn. Både med hensyn til selve oppføringen av bygget og hvordan bygget senere skal brukes. Dette for å opprettholde sikkerhet og kvalitet i byggets levetid.

Når bygget skal bygges skal det foreligge en godkjenning fra lokale byggesaksmyndigheter. Foruten lokale reguleringsbestemmelser, vil lover og forskrifter være styrende. Sentrale forskrifter vil være: *Forebyggendeforskrift til brann- og eksplosjonsvernloven*, *Teknisk forskrift (TEK) til plan- og bygningsloven* og *HMS-forskriften*.

Bygg i oppført til forskjellige tider. Noe som medfører at det kan være ulike forutsetninger som gjelder for de ulike byggene man eier. I tillegg kan det være utført ulike endringer/ombygninger i byggets levetid. Noe som kan ha gitt endrede krav til bygningskonstruksjonen.

Som eier, skal du ha full oversikt over hvilke regler som gjaldt når bygget ble oppført, og hvilke regler som har slått inn ved endringer i bygget. Du skal kunne dokumentere at du har denne oversikten.

Vel så viktig er at bygget, med dets tekniske installasjoner, blir brukt slik det skal gjøres. Eier må selvfølgelig kjenne til byggets «bruksanvisning». Vi ser dessverre ofte at brukerne ikke følger denne «bruksanvisningen». Grunnen er gjerne at de ikke kjenner til reglene. Ingen har fortalt dem hva som gjelder. Her har eier et ansvar for å kommunisere hvordan bygget skal brukes. Eier må også ha et system for å sjekke at bruker gjør som de har blitt fortalt. En god kommunikasjon mellom eier og bruker er derfor en forutsetning for å opprettholde god sikkerhet og kvalitet i bygget.

KOMMUNIKASJON OG SAMARBEID MED DE SOM BRUKER BYGGET.

Bygningseier skal informere den som bruker bygget om hvilke regler som gjelder for bruk av bygget. Naturlig nok, da bruker ikke kan forventes å ha særlig kunnskap om slike forhold i utgangspunktet. Bruker er opptatt av sin drift, og hva som er effektivt og hensiktsmessig i så måte. Det kan være motstridende interesser mellom effektiv drift og kravene som ligger i bruken av bygget. La oss se på noen eksempler som viser dette:

- Rømningsveier
- Brann- og røykdører
- Slukkeutstyr
- Alarmanlegg og automatisk slukkeanlegg
- Sjøpelhåndtering

BRANNSEKSJONER OG BRANNCELLER.

Et bygg er som regel delt inn i brannceller og brannseksjoner. Litt forenklet kan vi si at en brann i en branncelle skal holde seg der i minimum 30 minutter. Når det gjelder brannseksjon, så skal seksjoneringen hindre brannspredning i minst 60 minutter. Kan være lengre tid. Det fremkommer av byggets dokumentasjon. Skal cellene og seksjonene oppfylle sin funksjon, så må de være tette.

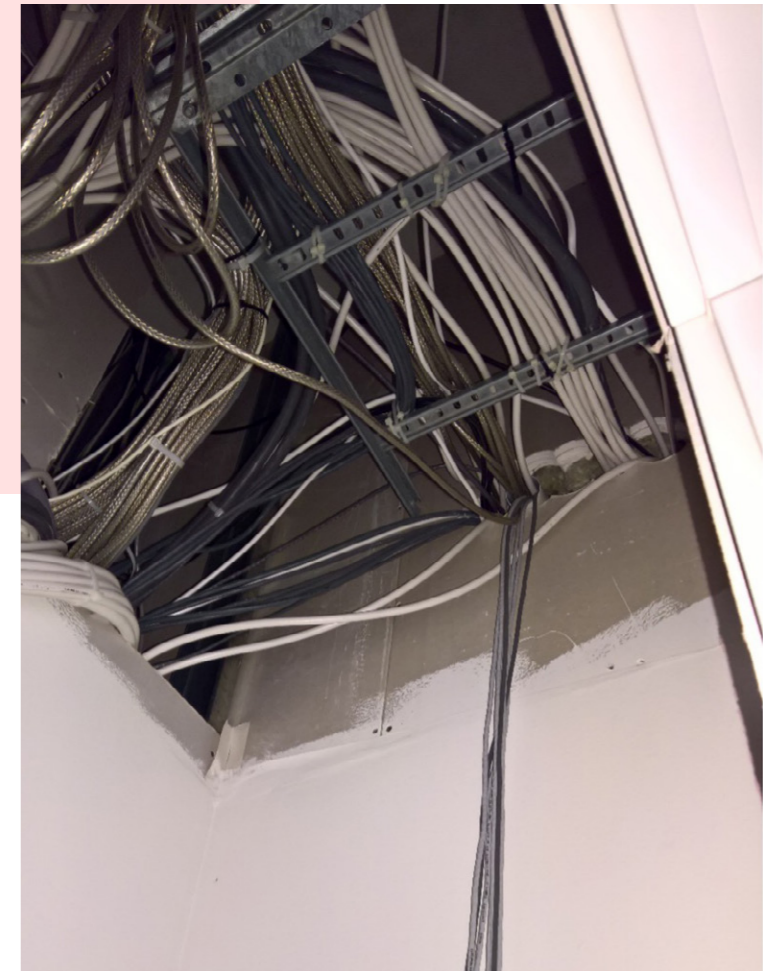
Vær spesielt oppmerksom på:

- Tetting av rørgjennomføringer
- Funksjonelle brann- og røykdører.

RØRGJENNOMFØRINGER

Det kan være behov for å føre fram nye rør eller ledninger. Da gjennom brannvegger. Det er fullt lovlig.

Men husk å tett hullene med en godkjent masse, som har samme brannmotstand som veggen det er laget hull i. Marker gjerne tetting med når det er tett og at dette er gjort forskriftsmessig.

Hvordan er det med tettingen her, tro?

Her har man tettet og merket på en god måte.

KLP - Risikoforhold i sykehjem

BRANN- OG RØYKDØRER, EN SPESIELL UTFORDRING.

Både brann- og røykdører har en svært viktig funksjon når det gjelder personsikkerheten. I sykehjem vil det ofte være store utfordringer med assistert evakuering. Da er det viktig at man kan gjøre dette på en rask og effektiv måte. Ofte til sikre soner i bygget. Da må seksjoneringen, branndørene og røykdørene være i orden. Ellers kan konsekvensen bli katastrofal.

La oss se på noen typiske «feil» vi ser når vi har vært på befaring. Ikke for å kritisere, men for å lære. I de fleste tilfellene vil enkle tiltak bedre situasjonen vesentlig.

Her har vi en dør som skal holdes i lukket stilling. Har ikke automatisk lukkesystem. Noen har laget instruks for at slike kiler skal fjernes dersom det oppstår en brann. Kanskje tvilsomt at det er noe av det første det blir tenkt på i en krisesituasjon. Enten må kilen fjernes, og døra holdes lukket. Ellers så må det monteres en automatisk lukkemekanisme.

Dette er en dør med automatisk lukkesystem. I utgangspunktet en god løsning. Problemet oppstår når noe plasseres i døras lukkesone. Da har automatikken null effekt.

Utfordringen her er dørstokken. Dørbladene skal slutte om denne dørstokken. Utfordringen er at det ofte trilles traller gjennom denne døråpningen. Da har man laget innretninger som letter trallertransporten. Problemet er at branndøra settes ut av funksjon. Manglende konsekvens tekning ved innføring av tiltak.

KLP - Risikoforhold i sykehjem

RØMNINGSVEIER

Rømningsveiene skal være ryddige og godt merket. Dette for å sikre rask evakuering.

Vær oppmerksom på at ikke alle kjenner bygget ut og inn. Det kan være folk som er tilfeldig innom. De skal også finne veien ut. Som en god regel kan vi si at uansett hvor du er i bygget, så skal du lett se merking for to alternative rømningsveier. Den ene kan jo stå i full fyr. Og de skal lede deg ut i sikkerhet.

Ryddigheten er viktig for ikke å snuble i lagrede gjenstander. I sykehjem kan det være en utfordring ved at man ønsker mindre sofagrunder og lignende i tilknytning til rommene. Ikke alle beboerne synes det er så koselig på store fellesrom. I tillegg kan sykehjemmet ha fått donasjoner av møbler som de vil ha plassert i bygget. Det er da viktig å foreta en risikovurdering av plasseringen, slik at denne ikke skaper problemer for evakueringen.

Trappeløp er som regel egne rømningsveier. Det er da viktig at disse ikke fylles med røyk. Dessverre ser vi gjentatte ganger at det lagres ulike ting under trapp i nedre etasje. Sannsynligvis i mangel av egnet lagringsplass.

Men dette kan gi fatale konsekvenser dersom det oppstår brann i det lagrede utstyret. Sørg for at trapperommet er fritt for brennbar materiale, og at brann-/røykdører inn til trapperommet fungerer som de skal.

Her har man valgt å møblere på den ene siden av korridoren. Motsatt side vil da være fri i en evakueringsituasjon.

Dette bør lagres et helt annet sted.

KLP - Risikoforhold i sykehjem

HAR VI KONTROLL PÅ BYGGETS HULROM?

Vi opplever bygg hvor sikring, orden og rutiner virker å være svært så gode.

Så oppdager vi tregulv som er bygd på betongskiller. Gjerne hevet en del for å romme rørsystemer og lignende. Det samme kan gjelde himling. Da hender det vi får et litt annet inntrykk. Ved at sikringstiltakene ikke er gjennomført i disse hulrommene. Noe som kan medføre en rask brannspredning. Det blir litt mangelfullt med god seksjonering i korridorer, dersom det er pip åpent under og over skilleveggen.

Her er det bygget et tregulv over betongdekket. Da med et betydelig hulrom mellom. Har man kontroll på hvor hulrommet går, og hvordan en brann vil spre seg i bygget via dette hulrommet?

Her har vi også en løsning som fort gir stor brannspredning. Det er sannsynligvis en forutsetning at disse sjaktene skal være sikret med gips på begge sider av veggen. Da er det en dårlig ide å lage åpninger i sjaktene.

SLUKKEUTSTYR

Bygget skal ha tilstrekkelig slukkeutstyr, og det skal være godt merket. Poenget er at man raskt skal få tak i slikt utstyr. Tidsfaktoren kan være svært avgjørende for konsekvensen.

I lengre korridorer kan det være fornuftig med skilt som stikker ut fra veggen. Da blir det mer synlig hvor slukkeutstyret befinner seg.

Ikke verdens mest fornuftige løsning.

Lett synlig fra de fleste vinkler.

Brannalarmanlegg og automatiske slukkeanlegg

Sykehjem har spesielle behov ved evakuering og sikring av beboere under en brann.

Et brannalarmanlegg skal varsle de som er i bygget om brann. Det er viktig at dette virker som forutsatt. Dette har først og fremst med personsikkerhet å gjøre. Folk skal bli varslet, slik at de raskt kan komme seg ut av bygget.

I noen tilfeller er anlegget også koblet opp mot brannvesenet. Det kan være ulike begrunnelser for en slik ordning. Ved et sykehjem vil det ofte være viktig for evakuering og sikring av beboere. I andre tilfeller kan materielle verdier være sentralt.

Uavhengig av begrunnelse for installasjonene, så er det avgjørende at de fungerer som de skal. Da må man utføre kontroll av systemene i henhold til hva som er angitt for de ulike anleggene (bør klart fremkommer av bruker-manualene).

Automatiske slukkeanlegg har gjerne som hovedfunksjon å dempe brannutviklingen. Formålet er da å forlenge evakueringstiden. Kan være helt avgjørende for konsekvensen av brannen med hensyn til skade på liv og helse. I noen tilfeller kan de også slukke selve brannen. Det er avhengig av brannens utvikling.

OBS! OBS!

Skal alarmanlegg og automatiske slukkeanlegg ha ønsket effekt, så er man avhengig av rask deteksjon. Det vil si at anleggene raskt oppdager brannen. Og da må sensorene være plassert der man forventer at brannen starter.

I de aller fleste tilfeller er sensorene plassert inne i bygget. Her må man da også huske kjeller og loft. Dersom brannen starter innvendig, så detekteres det gjerne raskt.

Problemet oppstår når brannen starter utvendig. Det har vi sett flere tilfeller av. Gjerne i forbindelse med brann i søppeloppbevarings enheter. Starter brannen utvendig, kan bygget være overtent før sikringstiltakene slår inn. Med de konsekvensene det har. Ta derfor en grundig vurdering av hvor dere tror et arnested kan være.

Effektiv evakuering krever øvelse og godt samarbeid.

KLP - Risikoforhold i sykehjem

LADING AV ULIKE TEKNISK UTSTYR, SYKLER OG BILER

Et stadig økende antall elektriske hjelpemidler og transportmidler, krever lading. Noe som i seg selv øker faren for brann. Det kan skyldes:

- At ledningsnettets ikke har kapasitet til det økte strømforbruket
- Skade på ladekabler
- Antenning i det som lades (batteriet)

Her skal vi også være klar over at enkelte batterityper utvikler svært giftige gasser, og at branner i disse er utfordrende å slukke. Vi vil derfor sterkt oppfordre til at det foretas grundige risikovurderinger når ladestasjoner for slikt utstyr etableres.

Elsykler og elsparkesykler har blitt mer og mer populært. Også med begrunnelse i at vi skal bli miljøbevisste. De bør i alle fall ikke lades i lokaler hvor det er folk. Dette av hensyn til helseskader ved en brann.

Det anbefales at ladingen gjøres ute, eller i egnet rom i bygget. Et slik laderom må være en egen branncelle og bør absolutt ha direkte tilgang fra utsiden. Dette for å hindre at giftig røyk sprer seg i bygget, og at brannvesenet har lett tilgang til brannstedet. I tillegg bør rommet ha alarm for å sikre rask varsling.

Her har man laget en egen branncelle for lading av elektriske rullestoler. Da vil en brann her holde seg i rommet i minimum 30 minutter. Rommet har også brannalarm og automatisk slukkeanlegg.

Her har man samlet ladestasjoner for elbiler. Dette er plassert i god avstand fra selve sykehjemmet. Carporten er sprinklet. Hvilken effekt det vil ha i praksis, er noe usikkert.

Avfallshåndtering

Brennbar avfall skal plasseres minst 5 meter fra brennbar vegg og ikke under tak.

Lagring av brennbar avfall har dessverre vært årsak til mange store bygningsbranner. Det er derfor innført strenge regler for utvendig oppbevaring av brennbar avfall. Slikt avfall, plassert i eller utenfor, oppbevaringsenhet, skal plasseres minst 5 meter fra brennbar vegg og ikke under tak. Her vil vi presisere at regelen gjelder alle typer oppbevaringsenheter. Store som små. Da også det vi normalt omtaler som papirkurver, som gjerne befinner seg på selve veggen. Mobile enheter skal også være låst fast, slik at de ikke lett kan flyttes inntil vegg.

De fleste påtente brannene har til nå skjedd ved skoler, barnehager, kulturbygg og boliger. Men vi har ingen garanti for at ikke sykehjem kan bli rammet. I tillegg skal vi være klar over at selvantennelse er en utfordring. Det er ikke alle som har kontroll på hva de hiver i søpla. En uheldig avfallsmiks kan antenne.

Branner hvor feilplassering av utvendig søppel er årsak, vil sannsynligvis gi en betydelig redusert erstatning. Men viktigere er risikoen for betydelige personskader ved større branner på et sykehjem.

Ikke bare skoler og barnehager som kan bli påtent. Fra Romerikes Blad 16. mai 2023. Gjelder en brann på et sykehjem i Eidsvoll 20. mars:

Ingen personer ble alvorlig skadet som følge av brannen, men en person ble fraktet til sykehus for sjekk. Containerne som ble påtent sto inntil bygningen da brannene ble startet.

– Når glasset ble utsatt for så sterk varme knuste det, og røyk og varme spredte seg inn i korridorene. Brannvesenet har beskrevet at det var full fyr når de kom til stedet. En videre brannutvikling inn i bo- og aktivitetssenteret kunne fått svært alvorlige følger. Heldigvis kom brannvesenet raskt til stedet, og beboerne oppholdt seg på egne rom, som er konstruert som brannceller, forteller avsnitsleder Robert Sjaastad ved Eidsvoll lensmannsdistrikt.

BRANN: Slik så det ut etter at brannen ved bo- og aktivitetssenteret hadde blitt slukket. Foto: Politiet

Brannøvelser

Husk å definere hva du skal øve på og ikke minst foreta en evaluering av øvelsen.

En brannøvelse bør være mest mulig realistisk. Og rette seg mot hendelser som har størst konsekvens. Her kan det ligge en utfordring. Liv og helse skal stå i første rekke. Og da vil evakuering av beboere være et sentralt tema. Ideelt sett kunne man tenke seg en fullskala evakuering. Problemet er at en slik øvelsesform kan ha andre negative, alvorlige utfall. Det kan da være et godt alternativ å trene med friske, oppegående personer som tar rollen som beboer. Dette vil gi en indikasjon på hvor krevende det kan være å flytte folk.

La de ansatte bli kjent med hvor slukkeutstyret er. De bør også få prøve det i praksis. En brann må angripes raskt og riktig, dersom de skal ha mulighet til å få slukket. Da bør det være «automatikk» i hvordan de opptrer.

Obs! Husker dere å ta med nattvaktene på brannøvelsene?

Vi ser tilfeller hvor de ikke deltar, da øvelsene gjennomføres på deres fritid. Men er det noen som virkelig bør være drillet i hvordan de skal opptre ved en brann, så er det i alle fall nattvaktene.

Gjerne få ansatte på jobb, med ansvar for et betydelig antall beboere. Beboere som kanskje er ekstra problematiske å evakuere på den tiden av døgnet.

Her må man også ha et bevisst forhold til rutiner rundt dører til beboerrom. Rommene er egne brannceller og skal være sikre mot brannspredning i minimum 30 minutter. I mange tilfeller lar man dørene stå åpne på natt. Det er da lettere å følge med dersom det skjer noe på rommet. Enkelte beboere foretrekker også åpne dører. Men en slik løsning kan gi betydelige utfordringer med hensyn til røyk- og brannspredning.

Skjer det først en krisesituasjon, så er det heller ikke sikkert at de ansatte først og fremst tenker på å lukke dørene. En risikovurdering rundt disse forholdene bør være foretatt.

INTERNKONTROLL

I 1997 fikk vi Forskrift om systematisk hele-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften). Denne gjelder både for bygningseier (som profesjonell utleier) og virksomhetene i bygget. Egentlig en forskrift som skal redusere risikoen for uønskede hendelser og sikre kvalitetsarbeid i praksis.

Vi blir ofte møtt med spørsmål om hva som kreves. Av myndigheten og også av forsikringsselskapet. Med krav som innfallsvinkel, kan arbeidet med internkontroll fort bli lite motiverende. Det er først og fremst for deres egen del dere skal gjøre dette arbeidet. For å hindre skader og feil, ha et godt og motivert arbeidsmiljø osv. Dette er en forutsetning for god kvalitet i tjenesteproduksjonen.

Vi vet at:

- Dårlig innemiljø kan virke negativt på læringsevne og kapasitet
- Fuktskader kan gi helseskader
- Branner kan ramme liv og helse. Men også gi store utfordringer i organisasjonen i gjenoppløsningsfasen.
- Manglende kontroll kan gå utover omdømmet (Hvordan kunne dette skje? Vet ikke.)
- Forhold ved arbeidsmiljøet kan påvirke sykefravær og utførhet.

Forskriften gir i seg selv en god beskrivelse av hvordan dette arbeidet kan gjøres i praksis. Ha en positiv innfallsvinkel til arbeidet. Engasjer folk. Og ikke minst; dette er et kontinuerlig arbeid. Ikke skipertak. Og glem ikke at arbeidet gir dere en bedre hverdag og hever kvaliteten i tjenesteproduksjonen.

HAR VI EN GOD SIKKERHETS (HMS) KULTUR, ELLER?

Når vi tenker på sikkerhetsnivået i et bygg, er det fort gjort å bare tenke på tekniske innretninger som skal ivareta sikkerheten. Eksempelvis alarmanlegg, automatisk slokkeanlegg, branndører osv. Det skal selvfølgelig være på plass. Dessverre ser vi ofte at det er helt andre ting som er årsak til at uønskede hendelser inntreffer.

Hvordan står det til med:

- Det organisatoriske sikkerhetsarbeidet

Hvem har ansvaret for hva?

Hvem skal lære opp nyansatte i virksomhetens HMS rutiner?

Hvordan håndteres vold, trusler og sjikane?

Er HMS et naturlig punkt på avdelingsmøtene?

- Den enkeltes forhold til sikkerhet og risiko

Vi er forskjellige. Noen tenker mye på konsekvenser av forhold og handlinger. Andre har et avslappet forhold til den problematikken. Vi har ulik stress-toleranse. Vi har ulik toleranse for trusler og sjikane. Noen liker å ta risiko, andre foretrekker stor grad av sikkerhet. Hva er fremtredende holdninger hos dere? Er det i tråd med det dere ønsker? Et tema som kan være fornuftig å ta opp med jevne mellomrom.

HVILKE RUTINER, HAR DU SOM BYGNINGS-EIER, FOR Å AVDEKKE FEIL OG MANGLER?

Bygningseier skal ha oversikt over hvilke lover og regler som gjelder for bygget. Bygget er gjerne godkjent for en gitt virksomhet, eksempelvis sykehjem. I godkjenningen ligger det også en god del krav til sikring. Avhengig av hva slags virksomhet som drives der. Forsikringsselskapet kan også ha kommet med sine krav.

At du som bygningseier kjenner disse bestemmelsene er en forventning vi har. Men vel så viktig er at de som driver i bygget er gjort kjent med sentrale bestemmelser. Ofte oppdager vi at sikkerhetstiltak er brutt av brukerne. Ikke av vond vilje, men fordi de ikke har kunnskapen. Denne kunnskapen må eier gi brukerne av bygget.

Uansett hvor god informasjonen er, så vil det kunne oppstå feil eller mangler. Derfor er det viktig at eier har et system for å følge opp bygget. Da ved å sjekke at alt er i orden. Hvor ofte dette skal gjøres må baseres på en risikovurdering.

DOKUMENTASJON

Mange kommuner gjør mye for å holde orden i eget hus. Dessverre er det ikke så uvanlig at dette ikke dokumenteres. En god dokumentasjon kan være viktig når en uønsket hendelse skjer. Det kan stilles spørsmål fra blant annet forsikring eller presse om hvordan dette kunne skje.

Uhell skjer og vil også skje i fremtiden. Men sørg for å ha god dokumentasjon i at dere, etter beste evne, har forsøkt:

- Å få oversikt over risikoforhold i virksomheten
- Har rutiner for å avdekke feil og mangler
- Har planer for å utbedre avvik. Da må det også sies noe om når avviket skal være utbedret og hvem som har hovedansvaret for å få det gjort.

En god dokumentasjon kan ha mye å si for hvordan dere får det etter at en alvorlig hendelse har inntruffet.

KLP SKADEFORSIKRING AS

PB. 400 Sentrum, 0103 Oslo

Tlf.: 22 03 20 00

Faks: 22 03 39 41

E-post: servicesalg@klp.no

www.klp.no

HOVEDKONTOR

Dronning Eufemiasgate 10, Oslo

Tlf.: 55 54 85 00

